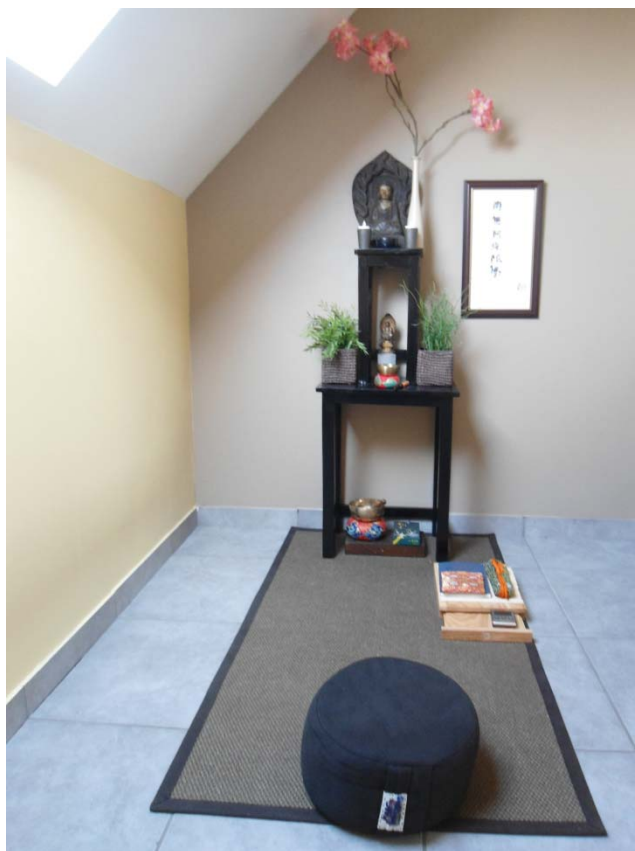

回
向

Ekō

België - Belgique
P.B.
2600 - Berchem
Uitbreidingsstraat
BC 4909

*Het huisaltaar
(butsudan) bij één
van onze leden
thuis: een plek om
tot rust te komen.
foto via Marc
Horemans*

jaargang 37 nr 4
winter 2014-2015
(of Ekō nr 143)

driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor 2600 Berchem Uitbreidingsstraat
erkenningsnummer P303143

Inhoud

Een woord vooraf...	1
Friedrich Fenzl stak de rivier over naar het Reine Land	2
Reisverslag van onze correspondent uit Fukuoka	5
Het ziekenhuisvenster	10
Amida Boeddha, de flakkerende kaarsvlam en een blaffende hond	12
Doodmoe	14
Een vergeeld blad, een herfstbriesje	14
Het leven is een cadeau	15
De weg naar vrede	16
Boeddhisme beïnvloedt en wordt beïnvloed (deel 5)	17
Hoe koeien hun emoties tonen...	28
Vreemd en/of uniek?	31
Het recht op leven, maar...	33
Hairy Haiku for Ho-On-Ko	34
Düsseldorf and After	35
Opleidingen aan het Hoger Instituut van het Boeddhisme	36
Nieuws uit de sangha	37
Rooster der bijeenkomsten – winter 2014-2015	39

Dit is een uitgave van het Centrum voor Shin-Boeddhisme. De redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Ekō wordt gratis verspreid. Op eenvoudig verzoek nemen we u graag op als abonnee op de papieren en/of elektronische versie of schrappen wij U van de lijst.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw en de Shin-tempel Jikōji erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (in Kyōto, Japan) in de persoon van de 25ste Hoofdabt Go-Monshu Kōjun Ōtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening is: IBAN nummer BE53 5230 8022 6553 en BIC-code TRIOBEBB bij Triodos Bank nv, Hoogstraat 139/3, B-1000 Brussel, op naam van het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw, Pretoriastraat 68, B-2600 Berchem-Antwerpen (België).

Een woord vooraf...

Friedrich Fenzl, één van de pioniers van de Europese Shin-sangha's is onlangs overleden. Hij heeft verscheidene activiteiten met onze tempelstichter, Rev. Ōchō-in (Shitoku) A. Peel, en hun tijdgenoten, ondernomen om decennia geleden de leer van Shinran Shōnin concreet vorm te geven in onze streken. We zijn hen beiden zeer dankbaar voor hetgeen zij betekend hebben, voor hun geschriften en contacten. Dankzij hen staan onze sangha's waar we ons nu bevinden. Hetgeen beiden sierde was ook hun openheid jegens andere boeddhistische stromingen – naast hun overtuiging dat Jōdo-Shinshū hun pad was. Geregeld komt dit ook in onze sangha aan bod: de noodzaak de muurtjes af te breken die ons van de anderen scheiden, en de anderen mededogend te aanvaarden als deel van het geheel.

Zijn levensverhaal doet ons beseffen hoe we in Europa gevorderd zijn op het vredespad, met toch her en der soms opnieuw nationalistische uitspraken. We hebben er vertrouwen in dat ons continent – zelfs met kleinere entiteiten dan vandaag het geval is – verder kan evolueren op dit pad van vrede. Chewang, een jonge twintiger schrijft zijn herinneringen neer bij een bezoek aan het oorlogsmuseum in Kagoshima: de tweede wereldoorlog, een realiteit om niet meer te vergeten!

Dit nummer bevat daarnaast een paar korte bijdragen over oorlog en vrede, rust, emoties en gevoelens (ook van dieren). De wederzijdse beïnvloeding tussen boeddhisme en shintoïsme sluit de reeks (voorlopig?) af. Een overzicht van de cursussen van de BUB en van onze sangha vervolledigen deze Ekō.

Wees je bewust van het moment, en beleef het ten volle... want *Het leven is een cadeau*, schrijft Francine (die op dit moment in Japan verblijft). Mogen we jou als blijk van dank en vertrouwen een kleine attentie aanbieden?

Fons Martens

Friedrich Fenzl stak de rivier over naar het Reine Land

Op 08/12/2014 overleed Myoshin-Friedrich Fenzl, onze dharmavriend uit Salzburg, Oostenrijk. Als aandenken vertaalden we het artikel van zijn hand dat is verschenen in Der Mittlere Weg van mei-augustus 2013.

foto rechts: 15de European Shin Conference, Bad Reichenhall, augustus 2009 - foto links: Antwerpen, mei 2003

Mijn weg naar het boeddhisme

Je eerste stappen op een latere levensweg worden meestal al in je vroege jeugd gezet. Zo gebeurde ook in mijn leven. Geboren in een rooms-katholieke familie, die een kloosterabdis onder haar voorzaten heeft, had ik reeds bedenkingen omtrent de wedergeboorte op de zeer jonge leeftijd van vijf jaar – door mijn ouders als niet ernstig, maar als een kinderlijke verbeelding opgevat.

Sinds mijn vroege kinderjaren ontwikkelde ik een grote sympathie voor Japan en de Japanse cultuur. De eerste Japanse film die ik zag in 1943 begeisterte me sterk, en ik streefde ernaar om steeds meer afbeeldingen te vinden van Japanse landschappen, theetuinen, schilderijen en houtsnijwerk. Later vertelde mijn moeder me dat ik op zevenjarige leeftijd voor een spiegel stond, een bril aanpaste en riep: “Mama, mama, ik ben een Japanner!”

Het moet ergens in de vroege jaren vijftig geweest zijn, dat ik in een bibliotheek in Salzburg een stokoude boeddhistische catechismus uit het jaar 1893 vond. De maker ervan was een zekere Friedrich Zimmermann, hij had als boeddhistische naam Subhadra Bhikku. Ik las hem ernstig door, en hij begeisterte mij zozeer dat ik hem dankzij een wekenlange moeizame inspanning met de hand overschreef – fotokopie-apparaten bestonden toen nog niet.

Nu was de volgende vraag of er in Oostenrijk

überhaupt boeddhisten of boeddhistische verenigingen waren. Met de precisie van een detective speurde ik telefoon- en adresboeken na uit gans Oostenrijk. Toevallig kreeg ik hierbij een tijdschrift van een esoterische sekte in handen. Ik schreef de redactie en men deelde mee dat in de herfst van 1954 in Wenen een boeddhistische gemeenschap was gesticht. Ik schreef de secretaris, een zekere Franz Zouzelka, en hij nodigde mij einde oktober 1956 naar Wenen uit. De reis vond in een erg gespannen atmosfeer plaats. In het buurland Hongarije was immers een opstand uitgebroken en men vreesde de terugkeer van de Sovjets, die zich pas een jaar voordien uit Oostenrijk hadden teruggetrokken.

Ik had er altijd van gedroomd journalist te worden, maar door familiale omstandigheden lukte me dat niet. Mijn vader overleed toen ik zeventien was, en mijn familie werd daarbij verdreven uit het land waarop we gedurende vele generaties lang hadden geleefd, terwijl we al onze bezittingen moesten achterlaten – en ik had nog een jongere broer die studeerde. Zo werd ik dan belastingontvanger bij het ministerie van Financiën.

In het boeddhisme vond ik troost voor mijn ontgoochelingen over het uiteenspatten van mijn jeugdroom. Geleidelijk groeide er een correspondentievriendschap met twee Japanse tempelpriesters. Nog belangrijker werd de hartelijke band met een boeddhist uit Berlijn: Harry Pieper. Zijn diepe religieuze instelling, ernst en nuchtere realiteitszin – ver van iedere spirituele *kalverliefde* – lieten een diepe indruk op mij na. Zo werd hij ook mijn leraar Shinboeddhisme.

Ook voor mijn journalistieke ambities vond ik een toepassing bij de boeddhistische bladen in verscheidene landen, vooral in de Duitssprekende gebieden. Zo ontstonden in een paar jaar tijd meer dan 150 artikels, documenten en boekrecensies. Een bijzonder actieve uitgever voor mijn bijdragen werd een boeddhistisch tijdschrift in Hannover *Der Mittlere Weg*, dat diverse artikels van mij publiceerde.

Einde van de zestiger jaren kreeg ik de kans om op basis van een beurs van Nishi Hongwanji in Kyoto voor twee jaar naar Japan te reizen. Deze wondermooie oude keizersstad van 794 tot 1868 betekende de vervulling van al mijn jeugdromen. Ik studeerde Shinboeddhisme en de geschiedenis van het Japanse boeddhisme. De

betrokkenheid met ikebana (bloemschikken) en theeceremonie opende voor mij de subtiele esthetiek van de zeer waardevolle cultuur van dit land.

Ik vond een bijberoep als tutor voor Duitse conversatie aan het grootste boeddhistische meisjescollege in Japan. Ik leerde de Japanse maatschappij met al haar sterkten en zwakten van heel nabij kennen.

Na terugkeer in mijn thuisland nam ik de taak op mij om in Salzburg een boeddhistische gemeenschap in Oostenrijk te stichten, de tweede na Wenen. Deze opdracht bleek uiterst moeilijk. Salzburg is immers de duurste stad van Oostenrijk.

Zo vond ik uiteindelijk een ruimte in een eerder obscuur gastenverblijf. Het was een erg eigenaardige situatie, door een bekende als “kafkaesk” betiteld. Terwijl de deelnemers woorden uit de raadgevingen van Shakyamuni en uit Tannishō reciteerden, renden kelners met borden vol spijs en drank door de ruimte, en uit het aangrenzend lokaal weerklonk rustieke blaasmuziek.

Ofschoon ik een overtuigde Shinboeddhist ben, trachtte ik steeds het volledige pallet van Dharma-wegen aan de mensen over te brengen. Naast Theravadamonniken kwamen ook Zen-Roshi en Tibetaanse Lama's geregeld over de vloer. Reizen door half Europa brachten mij bij talrijke boeddhistische meetings in Berlijn, Hamburg en Düsseldorf en van Londen en Antwerpen tot Turijn, Warschau en Boedapest.

Vandaag de dag behoren dergelijke levensverhalen van boeddhistische *pioniers* tot het verleden. Tegenwoordig zijn er ongeveer drieduizend boeddhistische gemeenschappen en groepen van de Bodensee tot de Neusiedlersee, bestaat er boeddhistisch onderwijs, boeddhistische TV- en radio-uitzendingen, boeddhistische stervens- en gevangenisbegeleiding, maar bovenal is het boeddhisme in ons land van een dubieuze *sekte* geëvolueerd tot een door de maatschappij erkende religieuze gemeenschap. Ik hoop ten zeerste dat het boeddhisme in Oostenrijk nog een kleurrijke toekomst voor zich heeft en ik ben bereid – voor zover mijn leven en mijn gezondheid het toestaan – hiertoe bij te dragen.

Myoshin-Friedrich Fenzl, in: Der Mittlere Weg, jg 45, nr 2, 05-08/2013, p. 26-27.

Reisverslag van onze correspondent uit Fukuoka

Tijdens mijn tokudo-opleiding in 2008 leerde ik de jonge Nepalees Chewang Palden Bhutia kennen. Sindsdien bleven we in contact en konden we ons begrip in de nembutsu verdiepen via het uitwisselen van allerlei info. Ik laat je graag deel uitmaken van deze correspondentie via onderstaand reisverslag...

Kagoshima: Chiran Vredesmuseum

Ik ben dankbaar voor de inspanningen van al diegenen die deze trip tot een succes hebben gemaakt.

Het Chiran Vredesmuseum stelt heel wat objecten en geschriften tentoon van overleden soldaten die voor Japan hebben gevochten in de laatste dagen van de tweede wereldoorlog. De laatste strijd had plaats in Okinawa. Het bloedvergieten was binnen de Japanse oorlogsinspanningen tot op dat ogenblik zonder voorgaande. De soldaten die herdacht worden in het museum behoorden tot de speciale aanvalsstrijdkrachten die kamikaze piloten inzetten, ook tokkō piloten genoemd. Veel van de objecten die vandaag worden tentoongesteld zijn hier terechtgekomen dankzij de hulp van de vele vrienden en familieleden van deze overleden piloten. Het was de opdracht van zijn familie om ervoor te zorgen dat de opoffering van iedere piloot nooit zou vergeten worden. De laatste wens van de piloot was dat Japan nogmaals in vrede en voorspoed zou kunnen verder evolueren. Vandaag de dag is Japan inderdaad heel welvarend. We zouden die piloten hiervoor dankbaar moeten zijn. Het merendeel van de piloten was jong (18 tot 27 jaar), onschuldig en met een glimlach: zo werden ze ten oorlog gestuurd om te vechten voor hun land.

Van de vele brieven die deze piloten hebben geschreven vooraleer ten strijde te trekken, wil ik graag eentje aanhalen:

Liefste mama,

Ik wil mij verontschuldigen voor het feit dat ik nogal ongehoorzaam was als kind. Vergeef me alsjeblieft. Ik ben blij dat ik kan gaan. Ik ga mijn dood tegemoet boven de zee van Okinawa. Zelfs na mijn dood blijf ik mijn land, Japan, verdedigen. Hoeveel mensen zullen voor mij wenen als ik sterf?

Perfect Win staat er op hun hoofdband gedrukt. Veel piloten droegen gelijkaardige hoofdbanden of banners onder hun helmen.

Het Chiran Vredesmuseum werd gebouwd om deze piloten te herdenken en om het tragische verlies van hun levens aan het licht te brengen, zodat we ons ervan bewust worden dat we duurzame vrede nodig hebben, en dat zulke voorvallen nooit meer mogen herhaald worden. Dat is nu precies onze verantwoordelijkheid: beseffen hoe belangrijk het leven en de dood zijn.

Kagoshima: Kakure Nembutsu

De tweede plaats die ik mocht bezoeken is die van de zogenaamde Kakure Nembutsu (*Verborgen Nembutsu*) in Kagoshima (Kyushu): het gebied waar de nembutsu verbannen was, waar je zelfs niet één keer de nembutsu mocht uitspreken. Daarom kwamen de volgelingen samen in grotten enz. Dit gebeurde vanaf de Edo- tot de Meiji-periode en gedurende ongeveer drie eeuwen. Twee soorten gemeenschappen volgden de nembutsu praktijk in het geheim: de Kakushi Nembutsu (*Clandestiene Nembutsu*, in de Tohoku regio) en de Kakure Nembutsu (*Verborgen Nembutsu* op het Japanse Kyushu eiland).

De zware vervolgingen van de verborgen nembutsu werden veroorzaakt door de financiële crisis in het gebied van de Shimazu-clan. De heersende klasse legde daarom zware belastingen op aan de inwoners. Maar tegelijkertijd moest ook Honganji in financieel moeilijke omstandigheden zien te overleven, en vroeg daarom extra ondersteuning van zijn volgelingen. De boeren in het Shimazu-gebied stelden de noden van Honganji op de eerste plaats en waren daarom te laat in het betalen van hun belastingen. Daardoor namen de Shimazu-heersers wraak door zware vervolgingen van de Verborgene Nembutsu-volgelingen.

De Meiji omwentelingsperiode in 1868, na de ineenstorting van het Tokugawa regime, luidde een belangrijke wijziging in: een van de eerste acties van de nieuwe regering van de *scheiding van Kami en Boeddha*¹. Heel wat boeddhistische tempels werden met de grond gelijk gemaakt. Dat is ook de reden waarom de honzan (afbeeldingen

¹ de oorspronkelijke Japanse volksreligie en het (uit China geïmporteerde) boeddhisme

van de Boeddha) voortaan werd verborgen onder een paraplu of in draagschrijntjes, en waarom de nembutsu in grotten werd uitgesproken, enz.

Ik ben zo dankbaar voor deze volgelingen van de Nembutsu leer. Dank zij hun inspanningen en toewijding slagen wij erin deze waardevolle leringen te horen.

Namo Amida Butsu

Rev. Chewang Palden Bhutia, Joūnji, Fukuoka – 24/09/2014

nvdr: Sta mij toe zelf nog wat extra gegevens toe te voegen als illustratie van zijn reisverslag

De Grote Oorlog... en zijn jongere broer...²

Tokubetsu kōgekitaï (特別攻撃隊), kortweg tokkōtai (特攻隊) (letterlijk: Speciale Aanvalseenheid), was de overkoepelende term voor de Japanse zelfmoordeenheden van de Japanse Keizerlijke Vloot tijdens de Tweede Wereldoorlog. De naam werd al gebruikt sinds de aanval op Pearl Harbor in 1941, vooral wanneer men het had over eenheden die zeer gewaagde aanvalstactieken gebruikten. Deze hadden meestal nog een kleine kans om te overleven. Vanaf 1944 werden de Speciale Aanvalseenheden echter onlosmakelijk verbonden met jibaku (自爆), zelfmoordbomaanvallen.

Het eerste eskader van de tokkōtai doopte men shinpū, een naam die niet toevallig gekozen is. Het is de *on*-lezing (d.i. afgeleid van de oorspronkelijke Chinese uitspraak van 神風, goddelijke wind) en verwijst naar de verhalen over de storm die Japan in de dertiende eeuw (in 1274 en 1281) tot twee keer toe gered zou hebben van een Mongoolse invasie o.l.v. Kublai Khan. Na de eerste operatie is men de term shinpū blijven gebruiken voor alle zelfmoordacties van de Japanse marine die met vliegtuigen gebeurden. Aanvallen met andere voertuigen, alsook acties die uitgingen van het Japanse landleger, kregen andere benamingen.

² bron: Wikipedia (NL en EN) zoekterm “kamikaze”.
Ekō jaargang 37 nr 4 (of Ekō nr 143)

Hoewel de officiële benaming van het eerste squadron shinpū luidde, gebruikten de meeste Japanners vooral de *kun*-lezing: kamikaze. Men was veel vertrouwer met deze uitspraak, aangezien die ook gebruikt werd wanneer men het had over de hierboven vermelde wind. De geallieerden namen het woord al snel over en gingen het gebruiken om – zonder onderscheid – alle Japanse zelfmoordeenheden aan te duiden. De term vond ingang in het Westen en werd in vele talen (ook het Nederlands) als leenwoord opgenomen.

Wil je meer informatie over de manier waarop die kamikaze-piloten hun taak uitvoerden? De website **World War II Database** biedt een gedetailleerd artikel met heel wat foto's aan via: http://ww2db.com/other.php?other_id=18

Verborgen nembutsu groepen³

Kakure nembutsu (隠れ念仏), of “verborgen Amida boeddhisme”, was een bepaalde manier waarbij Jōdo-Shinshū volgelingen op het Japanse Kyushu eiland, in de gebieden van Hitoyoshi en van Satsuma⁴, het Shin-Boeddhisme in het geheim praktiseerden tijdens een periode van religieuze vervolging van 1555 tot aan het afkondigen van de vrijheid van religie tijdens de Meiji Restauratie. Vermits het een geheime tak was bleef deze vorm van verborgen nembutsu stand houden tot in het midden van de 20ste eeuw.

De kakure nembutsu periode begon met de zogenaamde ikkō-ikki, gewelddadige boerenopstanden aangemoedigd en opgericht door de leiders van de Shinshū splintergroep Ikkō-shū. De Ikkō-ikki hadden plaats tijdens een periode van politieke instabiliteit in Japan: ze vormden een reële bedreiging voor de leiding van het land. Als antwoord op de opstanden werden alle vormen van Shinshū verboden in Kyushu. Sommige boeren die tot de Shinshū-school

³ bron: Wikipedia (NL en EN) zoekterm “kakure nenbutsu” en James Harlan Foard, Michael Solomon, Richard Karl Payne, *The Pure Land Tradition: History and Development*, Jain Publishing Company, 1996, 548 pagina's, ISBN 978-0-89581-092-2.

⁴ “Het domein onder de Satsuma clan (sengoku daimyō – oorlogslord) omvatte de Hyūga provincie (huidige Miyazaki prefectuur) en de Satsuma en Ōsumi provincies (huidige Kagoshima prefectuur),” aldus Foard e.a., p. 482.

behoorden begonnen samen te komen in berggrotten op een zekere afstand van de bewoonde gebieden. Anderen begonnen geheime bedevaarten te ondernemen naar tempels in de nabijgelegen gebieden.

Kakure nembutsu bleef bestaan tot ver in de Edo periode, en werd vervolgd als geheime organisaties. Er is een geval bekend waar wel 1 700 volgelingen werden gearresteerd. Toch bleven de volgelingen erg trouw en bleven ze in het geheim de Honganji tempels in Kyoto steunen met giften. Sommige leden vroegen Honganji zelfs voor hulp om het orthodox denken in stand te houden.

Terwijl het merendeel van de kakure nembutsu-leden behoorden tot de boeren klasse, telden de groepen ook sommige vertegenwoordigers van de samoerai klasse. Hierna volgt een brief aan Honganji geschreven door een samoerai genaamd Matsuyama Gazaemon in 1812, lid van een dergelijke groep⁵.

“Ik ben geboren in het gebied van Heer Shimazu in de Satsuma provincie. Ik voorzie in mijn levensonderhoud door als officier onder Heer Shimazu te dienen. Maar vermits ik een grote familie heb, kan ik ze niet onderhouden met de toelagen van mijn heer. Daarom heb ik zijdelings een handeltje opgezet in tabaksdoosjes om mijn vrouw en kinderen te voeden en om de eindjes dag na dag aan elkaar te knopen. Als Jōdo-Shinshū volgeling zou ik – hoe klein ook mijn gift mag zijn – een offer aan de hoofdtempel willen aanbieden als dank voor Amida’s mededogen dat mij via Honganji is te beurt gevallen. Ook al wens ik aan Honganji een offer te brengen zo groot als een berg, het lukt me nauwelijks te overleven in deze kortstondige wereld. Ik ben werkelijk beschaamd dat ik geen geld kan offeren, maar slechts het ingesloten tabaksdoosje kan zenden. Het zou me heel aangenaam zijn als u dit wil aanvaarden als mijn gift. Daarmee kan de duisternis in het hart van deze arme man worden verlicht. Met grote dankbaarheid in Namu Amida Butsu.”

De term kakushi nembutsu (隠し念仏 of *clandestiene nembutsu*) refereert naar een ander type van “verborgen Amida boeddhisme” dat in het Tohoku gebied werd gepraktiseerd. In tegenstelling tot het kakure nembutsu, bestaat het kakushi nembutsu vandaag nog steeds als niet-geregistreerde religieuze groeperingen.

⁵ Foard, e.a., p. 484-485.
Ekō jaargang 37 nr 4 (of Ekō nr 143)

Het ziekenhuisvenster

Een mooi verhaal om te lezen en het zal je maar enkele seconden van je kostbare tijd kosten om hem te lezen en je manier van denken te veranderen. (tekst van een PowerPoint die Rika ons stuurde... – 02/10/2014)

Twee mannen, beiden serieus ziek, lagen samen in dezelfde kamer in een ziekenhuis. Een van de mannen mocht elke namiddag één uurtje rechtop zitten in z'n bed om de fluïmen in zijn longen te draineren. Zijn bed lag pal naast het enige venster in de kamer. De andere man naast hem moest noodgedwongen hele dagen plat op z'n rug blijven liggen.

De mannen praatten eindeloze uren met elkaar. Ze spraken dan over hun vrouw en families, hun thuis, hun werk, hun dienst die ze beiden vervuld hadden bij het leger, waar ze in betere tijden op vakantie waren geweest, enz.

Elke namiddag als de man naast het venster rechtop mocht zitten, begon hij aan z'n kamergenoot alle dingen te beschrijven die hij door het raam zag. De man in het andere bed begon naar dit dagelijks uurtje toe te leven, daar waar zijn leefwereld een stukje vergroot werd met de geurige en kleurige beschrijving die de andere man gaf van alles wat hij zag.

Het venster keek uit op een wondermooi park met een vijver. Eenden en zwanen dobberden op het water net als de modelbootjes van de kinderen die in het park speelden. Verliefde koppeltjes liepen arm in arm door het park tussen de bloemen van allerhande kleuren en op de achtergrond was er de skyline van de grote stad.

Als de man bij het venster alles wat hij zag in geuren en kleuren vertelde, sloot de bedlegerige man naast hem z'n ogen en begon alles wat hij hoorde voor z'n geest te halen. Op een warme zonnige dag beschreef de man aan 't venster hoe hij een fanfare zag langskomen met een hele stoet mensen er achter aan.

Alhoewel de bedlegerige man de muziek niet kon horen, kon hij de fanfare zien in z'n gedachten. Dagen en weken gingen voorbij. Op een morgen toen de verpleegster kwam om hen beiden een bad te geven, vond ze het levenloze lichaam van de man bij het venster. Hij was vredig in z'n slaap gestorven.

Ze was zeer aangeslagen en haalde er een andere verpleegster bij die het lichaam kwam weghalen. Nadat hij de dood had aanvaard van z'n

kamergenoot, vroeg de bedlegerige man of hij niet het bed aan het venster kon krijgen. De verpleegster stemde toe en nadat hij van plaats was verwisseld en alles in orde was, liet de verpleegster de man alleen.

Langzaam, met zéér veel pijn, duwde de man zich recht in z'n bed, gebruikmakende van zijn ellebogen, om een blik te werpen op de buitenwereld door het venster. Alles wat hij door het venster zag was een witte muur.

De man belde de verpleegster om te vragen wat z'n overleden kamergenoot kon beziend hebben om dingen te vertellen die er niet waren. De verpleegster antwoordde dat de overleden man zelfs de witte muur niet kon hebben gezien, daar hij reeds jaren blind was. Ze zei: "Misschien wou hij jou alleen maar wat moed geven."

Moraal van het verhaal: Het is een onwaarschijnlijke vreugde die je voelt om iemand anders gelukkig te maken, ondanks je eigen, misschien moeilijke situatie. Gedeelde smart is halve smart, maar gedeelde vreugde is dubbele vreugde! Als je je rijk wilt voelen, tel dan de dingen die je hebt die met géén geld te betalen zijn.

"Today is a gift, that's why it is called the present."

De herkomst van dit verhaal is onbekend, maar toch de moeite om op te nemen in Ekō...

Een beeld uit de prachtige kortfilm Giving is the Best Communication uit Thailand: ทรูมูฟ เอช _ การให้ คือการสื่อสารที่ดีที่สุด .

<https://www.youtube.com/watch?v=7s22HX18wDY>

Amida Boeddha, de flakkerende kaarsvlam en een blaffende hond

's Morgens vroeg zit ik nogal eens op mijn kussen, de ogen nog gevuld met de laatste restanten slaap, om de mooie momenten van de vroege ochtend mee te pikken vóór de wereld ontwaakt en het dagdagelijkse leven zijn eerste barensweeën uitkrijst. In de hoek heb ik een laag tafeltje staan waar een klein kaarsje brandt in een aardewerk kom, heel minimalistisch, met links en rechts achter de kom een beeldje van Amida Boeddha en Shakyamuni en wat wierook wiens geur de kamer langzaam vult. Niet echt een traditionele Butsudan (huisaltaartje), maar de symboliek daarom niet minder. Het geeft mijn eigen "touch" aan het plaatsje in mijn slaapkamer waar ik me al zoveel jaren thuis voel. Als de laatste klanken van mijn klankschaal aan het begin van mijn "ochtendmeditatie" of hoe je het ook kunt noemen wegzweven op de eerste flarden ontwakend leven in de straat, en de stilte, voor even dan toch de kamer vervult, is voor mij het moment aangebroken om nog "effe" de batterijen op te laden alvorens me te storten in de drukte van het leven van alledag met alle bijhorende sores.

Stilte... een gift mezelf schenkend, nog even voor mijn "echte" leven een aanvang neemt in de struggle for everyday life you know? En toch, nog geen vijf minuten, of daar dienen zich reeds de eerste onverlaten aan die mijn zelf-geschonken, o zo kostbare stilte trachten te verstoren: gedachten, tollend en razend; vragen: wat zit ik hier nu, wat wil ik hiermee nu eigenlijk bereiken? De eerste hond die blaft, de eerste motor die start op weg naar het hectische leven van alledag. De vroege buurman die de vuilbak in het schemerdonker buiten zet... Stilte, is het ooit wel stil? Soms durf ik mijn hoofd al eens in de richting van mijn Butsudan draaien, inspiratie zoekend, reikhalzend uitkijkend naar de Boeddha's op mijn tafeltje. Het enige dat ik dan zie is de aarden kom... de flakkerende vlam van het theelichtje dat de duisternis beheerst en alles rond zich opeist, net zoals ook mijn ego en gedachten mijn geest opeisen ondanks mijn intens verlangen naar stilte en een rustig gemoed.

Mijn grootste steun op zo'n momenten is dat "ze" er zijn. Ook al zie ik Amida of Shakyamuni niet, toch bevinden ze zich achter dat zo overheersende licht. Net zoals ik weet dat achter mijn gedachten en stormen die door mijn hoofd waren, ook de ware erkenning ligt van

mijn bestaan: niet wat ik denk is wat maakt wat ik ben, het zijn slechts hersenspinsels van een zoekend mens dolend in het duister, overgeleverd aan zijn angsten, twijfels en onzekerheden. Om mezelf te ontdekken, moet ik me echter niet inspannen denk ik dan; maar durven loslaten en vooral vertrouwen. Ik zie Amida Boeddha niet, toch is hij er, lijfelijk aanwezig op mijn tafeltje. Ik bespeur mijn Boeddhanatuur niet, toch aanvaard ik dat ik hem bezit, waarom zou ik twijfelen en intense meditatie beoefenen om te verkrijgen wat ik altijd al heb bezeten?

tot rust komen thuis...

Het enige wat ik moet durven is mijn angsten loslaten en durven vertrouwen: Namo Amida Butsu, in al zijn natuurlijkheid zichzelf laten ontplooiën...

Gerustgesteld kan ik me ontspannen op mijn kussen en doen waarvoor ik echt zit: genieten van de stilte, een moment van zorgeloze reflectie prevel ik dankbaar een Namo Amida Butsu. Het echte werk laat ik over aan monniken, terwijl de hond in de straat ondertussen al blaffend de maan probeert te verjagen uit de hemel. Niet langer stoort ik me eraan, beseffend dat ook dat, net zoals mijn tollende gedachten, behoort tot het dagelijkse leven. Amida is er, net achter de aarden kom met het kaarsje, net zoals mijn Boeddhanatuur ook integraal deel uitmaakt van mezelf, niet te verwerven, niet te verliezen, geen voorwaarden.

Shaku Kajo – 24/09/2014

Doodmoe

Ik word doodmoe om proberen shinjin te bemachtigen.

Ik word doodmoe van mijn calculerende gedachten.

Ik word doodmoe van mijn reciteren om een plekje in het Reine Land te verkrijgen.

Wel of geen shinjin?

Hoe kan mijn begrensde en aardse begrip van winst en verlies dit bevatten?

Vanaf nu vertrouw ik het toe aan Amida.

Zijn belofte is precies voor wezens als ik.

En dit luistert naar Namō Amida Butsu

Mark Stap – 01/10/2014

Een vergeeld blad, een herfstbriesje

Nogal dikwijls zijn het verwachtingen en dromen die ons leven overheersen en in een bepaalde richting sturen; we hebben iets nog niet afgerond of plannen al iets anders.

Als een blad, vergeeld en dor dat speelbal wordt van de wind die ons willekeurig in alle richtingen blaast, dan weer hier, dan weer daar; zo zijn ook onze gedachten.

Al die verwachtingen die we koesteren, plannen die we maken en die ons constant in beslag nemen, maken dat we vergeten te leven in het huidige moment van de dag, net zoals dat vergeelde blad, een blad dat vergeten is hoe het was te leven, het sap door zijn nerven te voelen stromen, friscgroen dansend op een zacht zomerbriesje ergens lang geleden...

samsara op zijn breedst.

Shaku Kajo – 29/09/2014

Het leven is een cadeau

Het leven is een cadeau,
verpakt in vele lagen fel gekleurd en dof papier.
Het maakt niet uit van wie je dit cadeau hebt gekregen,
dat ontdek je wel, ten gepaste tijd.
Het gaat erom het cadeau uit te pakken,
eerst het fel gekleurde lint erom heen,
het zit vast met een losse knoop en een frivole strik.

Laagje per laagje papier ontrafel je de inhoud van het cadeau.
Niemand weet hoeveel tijd je erover doet het volledig uit te pakken.
De hoeveelheid verpakking wordt dunner en dunner naarmate de jaren
verstrijken;
het ene jaar, soms zelfs moment, is het fel gekleurd papier,
het andere jaar, moment, een dof, donker papier.

Sommige vinden enkel een enorme berg papier terug naast zich,
zonder cadeau.

Anderen vinden uiteindelijk de kostbare inhoud.

Diegene die het cadeau heeft gegeven
had er geen cadeaulabel bij geschreven om je te zeggen dat
de laatste knoop om het doosje met de inhoud te openen, de moeilijkste zou
zijn..

Francine Huygen – 16/10/2014

De weg naar vrede⁶

what is the way to peace?
to become peace yourself

if you wish to see change in the world
become the change yourself

one person meditating
affects the entire environment around them

one smile flashed in the street
affects a whole crowd

change happens in the world
one by one by one

be the change you most want to see

hoe vind je de weg naar vrede?
door zelf vrede te worden

als je de wereld wil zien veranderen
wordt dan zelf verandering

een persoon die met aandacht door het leven gaat
heeft effect op zijn hele omgeving

een enkele glimlach op straat
beïnvloedt een hele massa

je ervaart verandering in de wereld
stap voor stap voor stap

wees de verandering die je zelf graag ziet gebeuren

⁶ 100musicalfootsteps.wordpress.com/2009/03/16/step-30-all-in-the-numbers/

Boeddhisme beïnvloedt en wordt beïnvloed (deel 5)

We krijgen – gelukkig maar! – meer en meer te maken met allerlei boeken, objecten en concepten uit Oosterse culturen. Daarom willen we in deze bijdragen een aantal van deze concepten proberen te duiden.

*In dit vijfde en laatste artikeltje binnen deze reeks bespreken we de onderlinge beïnvloeding van boeddhisme en **shintoïsme** in Japan. Informeer je dus vooraf, en wees dus voldoende kritisch als je Japanners ontmoet: wellicht passen ze zowel Shinto-elementen als boeddhistische principes toe...*

Japan: het land van de goden⁷

Bekijken we eerst een uittreksel uit *Kodo Taii* in *Hirata Atsutane Zenshu I*:

“Overal ter wereld spreken de mensen over Japan als ‘het land van de goden’ en ze noemen ons de ‘nakomelingen van de goden’. En zo is het ook: de goden maakten ons land ten teken van hun gunstige gezindheid. Daarom kent Japan op deze wereld zijn gelijke niet. Ons schitterende en gezegende land is zonder twijfel het land van de goden en wij, tot de nederigste man en vrouw, zijn de nakomelingen van de goden. Toch zijn er helaas veel mensen die niet inzien dat Japan het land van de goden is en wij hun nakomelingen...

Wat is dat toch een deerniswekkende situatie! De Japanners zijn totaal verschillend van en superieur aan het volk van China, India, Rusland, Holland, Siam, Cambodja en alle andere landen ter wereld. En dat wij ons land het land van de goden noemen, is niet enkel grootspraak. De goden hebben alle landen ter wereld geschapen en al die goden waren zonder uitzondering geboren in Japan. Daarom is Japan het thuisland van de goden en daarom noemen wij Japan het land van de goden.”

⁷ Uit *Kodo Taii* in *Hirata Atsutane Zenshu I*, blz. 22~23, geciteerd in *Sources of Japanese Tradition*, onder redactie van Tsunoda, Ryusaku, e.a. Columbia University Press, New York, 1958, blz. 544.

De commentaar vinden we in C. Scott Littleton, *Shinto – oorsprong, geloof, gebruiken, festivals, geesten, heiligdommen*, Librero, Kerkdriel, 2003, 112 blz, ISBN 978-90-5764-296-4, op blz. 35.

Ekō jaargang 37 nr 4 (of *Ekō nr 143*)

Commentaar

“Hirata Atsutane (1776-1843) was een leerling van de grote shinto-geleerde Motoori Norinaga (...) en zette later diens baanbrekende onderzoek en tekstkritiek voort. In het citaat legt hij uit waarom Japan ‘het land van de goden’ is. Tijdens het Tokugawa-shogunaat (1603-1867) volgde Japan weliswaar bewust een politiek van isolatie, maar de ‘christelijke eeuw’ (ca. 1550-1650) lag nog vers in het geheugen. Ook door de Nederlandse aanwezigheid in Nagasaki druppelden westerse ideeën Japan binnen.

Hirata kende zowel Chinese als westerse religieuze ideeën en hij concludeerde dat shinto, met zijn pantheon van goden, Japan bijzonder maakte. Volgens hem stamde het Japanse volk af van de kami die in de Kojiki en de Nihon shoki (of Nihongi) voorkwamen en was het daarom superieur aan andere rassen. Hij was ervan overtuigd dat Japan het thuisland was van de goden en omdat dat, voor zover hij wist, alleen Japan betrof, was dat land gezegend. Hirata’s geschriften waren olie op het vuur voor de latere fase van de shinto-reveil (1770-1880), evenals die van zijn mentor Motoori, en legden de basis voor de invoering van staats-shinto aan het begin van de Meijirestauratie (1868).”

De schepping van Japan in de Kojiki en Nihon shoki⁸

Izanagi en Izanami

http://staff.pausd.org/~cbly/1web_design/09_10/final6/catherine/izanagi.html

⁸ Uit *Kojiki*, vertaald door Donald L. Philippi. Princeton University Press, Princeton, 1969, blz. 49 en *Nihongi, Chronicles of Japan from the Earliest Times to A.D. 697. Vol 1*, vertaald door W.G. Aston, Kegan Paul, Trench, Trübner & Co. Limited, Londen, 1896, blz. 10-11. De commentaar vinden we in C. Scott Littleton, p. 45.

Daarom nu een uittreksel uit beide basiswerken...

“Toen bevalen de hemelse godheden de twee goden Izanagi-nō-mikōtō en Izanami-nō-mikōtō: ‘Maak dit drijvende land af en maak het stevig!’

Ze gaven hun de hemelse juwelenspeer en vertrouwden hun de taak toe. Vervolgens gingen de twee goden op de hemelse drijvende brug staan en roerden met de juwelenspeer in het zilte nat. Ze klopten het water op en toen ze [de speer] weer uit het water haalden, hoopte het schuim dat van de speerpunt drupte zich op en werd een eiland. Dat was het eiland Onōgōrō. [Kojiki]”

“Izanagi no Mikoto en Izanami no Mikoto stonden op de drijvende brug van de hemel en overlegden met elkaar. Ze zeiden: ‘Ligt hier geen land onder?’ Toen stootten ze de juwelenspeer van de hemel neer en ermee rondtastend vonden ze de oceaan. Het zilte nat drupte van de punt van de speer, stremde en werd een eiland dat de naam Ono-goro-jima kreeg. [Nihon shoki]”

Commentaar

“De verhalen uit de Kojiki en Nihon shoki komen, vooral in de eerste delen, nog het dichtst in de buurt van bijbelse teksten. De hemelse godheid Izanagi (de *verheven man*) en zijn zuster, de godin Izanami (de *verheven vrouw*) worden wel de Japanse Adam en Eva genoemd. Hun rol in de Japanse mythologie lijkt in wezen op die van het paar in het Oude Testament, maar behalve goddelijke wezens brengen Izanagi en Izanami ook een hele serie eilanden en andere levenloze natuurverschijnselen voort.

De geciteerde passages uit de Kojiki en Nihon shoki geven een verslag van de schepping van het Japanse oereiland Onogoro. Net als in veel andere scheppingsverhalen is de oertoestand vloeibaar en moet daaraan vorm worden gegeven (het klassieke Griekse begrip ‘chaos’, een leemte van waaruit orde voortkwam, is een vergelijkbaar voorbeeld). Het Japanse goddelijke paar krijgt opdracht van de hemelse godheden om van de amorfe, geleiachtige substantie begaanbaar land te maken. Dat doen ze met een juwelenspeer -

wellicht symbool voor het mannelijke voortplantingsorgaan. Zo werd de geordende Japanse kosmos uit de oerchaos gecreëerd.”

Goedaardige en boosaardige goden

Het eerbiedwaardigste lid van het goddelijke nakomelingschap van Izanagi en Izanami is de zonnegodin Amaterasu (de *hemelse stralende godheid*), hoofd van het pantheon en de belangrijkste shinto-godheid. Nadat ze na een ruzie met haar broer Susanoo haar soevereiniteit heeft vastgesteld, stelt ze de keizerlijke lijn zeker via haar nakomeling Jimmu Tenno, de eerste keizer van Japan. Hierop is de redenering gebaseerd waarop de Japanners zich eeuwen hebben beroepen: *hun keizer is een rechtstreekse afstammeling van de goden...* Deze redenering wankelt aan het einde van tweede wereldoorlog, met name op 15 augustus 1945 als keizer Hirohito aan de radio verklaart (de eerste keer dat een keizer zijn landgenoten via de radio toespreekt): “Japan geeft zich onvoorwaardelijk over.” Pas in december 1945 geeft Hirohito toe: “*It is permissible to say that the idea that the Japanese are descendants of the gods is a false conception; but it is absolutely impermissible to call chimerical⁹ the idea that the Emperor is a descendant of the gods.*”

Asakusa Kannon shinto-tempel in Tokyo. Massa's lantaarns met wensen, bij een belangrijk festival (matsuri) – Fons, 2004

Recentelijk zijn alweer discussies ontstaan omtrent de omstrede bezoeken

van o.a. de huidige eerste minister, Abe, aan Yasukuni. “Het Yasukuni-schrijn (靖国神社, Yasukuni Jinja) is een Shinto-schrijn, opgericht in 1869 in Tokio dat gewijd is aan de geesten van soldaten en anderen die het leven lieten in dienst van de keizer van Japan. In

⁹ *chimerical*: ingebeeld, hersenschimmig (<http://nl.bab.la/woordenboek/>)

oktober 2004 stonden in het *Boek der Zielen* 2 466 532 namen waaronder 27 863 Taiwanese en 21 181 Koreanen die in dienst van het keizerrijk (met name in de Tweede Wereldoorlog) gedood werden. Het monument is sterk omstreden vanwege het voorkomen van veroordeelde oorlogsmisdadigers op de lijst,” lezen we in Wikipedia.

Shinto kent geen absolute tweedeling van goed en kwaad (*Waar hebben we dat nog gelezen?*). Alles, organisch of anorganisch, bezit ruwe en zachte, negatieve en positieve kenmerken, en het hangt van de omstandigheden af welke kant de entiteit laat zien. Sommige kami (goden) zijn goedaardige boeddhistische of taoïstische goden, andere zijn demonische wraakgoden die verantwoordelijk zijn voor allerlei aardse problemen. De meeste oni (demonen) zijn onzichtbaar, maar er zijn reuzen in allerlei kleuren bij, met hoorns en soms drie ogen. Andere zijn dierlijke geesten die bezit kunnen nemen van een persoon. In zo’n geval moet de kami worden uitgedreven door een priester. Op sommige plaatsen op het Japanse platteland, vooral in het noorden waar oude gebruiken en overtuigingen nog volop aanwezig zijn, wonen de *yamabushi* (bergstrijders), die zeer behendig zijn in het uitdrijven van zulke geesten.

De groteske vogelmanfiguren (*tengu*) kunnen goedaardige beschermers zijn, en daarom verkleedt men zich vaak als *tengu* tijdens shinto-festivals. Nog een voorbeeld van de ambivalentie is *Susanoo*: ook al wordt hij omschreven als “de razende man” en wordt hij daarom uit de hemel verbannen, toch verslaat hij later een draak en redt een meisje in nood.

Twee kenmerken, herkenbaar in omgang met Japanners¹⁰

Als voorbereiding voor mijn eerste Japan-reis (in 1996, een initiatief van *Youth For Understanding*), ontvingen we van onze gids, Marieke Van Beylen, een heel degelijk bundeltje met een reeks tips: *Hoe ons te gedragen in de Japanse maatschappij?* Het bevatte een hele reeks tips i.v.m. eten met *hashi* (stokjes: oefenen, oefenen), groeten (voorzichtig maar niet te diep buigen), omgaan met geld (nooit natellen), deelnemen aan onsen (warmwaterbad: eerst grondig reinigen, dan pas induiken), ... Geregeld heb ik tijdens die ene reis, en

¹⁰ o.a. gebaseerd op C. Scott Littleton, p. 58-59.
Ekō jaargang 37 nr 4 (of *Ekō* nr 143)

tijdens de daaropvolgende reizen onderdelen van die tips kunnen herkennen en toepassen in mijn omgang met Japanners. En toch...

En toch kijk ik soms nog op van sommige reacties van Japanners op bepaalde situaties. Zo kan het er tijdens een lekker avondmaal met bier en sake erg vriendschappelijk en gemoedelijk aan toegaan (dan geldt het relatief strikte onderscheid in functie niet of niet meer). Echter, eens je het lokaal verlaten hebt, springt de hiërarchie weer naar boven, en moet je voor jezelf proberen uit te maken welke gespreksonderwerpen van de voorbije uurtjes ernst waren, en welke gewoon *cosy talk* – een uitdaging, zeg dat wel!

Welnu, ik zie het niet als iets negatiefs – ik ben immers hun gast – maar als een uitdaging om met mijn volle wezen aanwezig te zijn in het moment, en weer met open ogen en oren die elementen van de Japanse cultuur te kunnen ervaren die ik nog niet had meegemaakt. Het kan alleen maar verrijkend zijn!

Zo haalt C. Scott Littleton in zijn boekje het tweetal *tatemaie* en *ie* aan die mekaar in de Japanse cultuur geregeld onderling versterken:

“Volgens de uit China geïmporteerde confuciaanse en taoïstische ideeën volgt chaos op sociaal non-conformisme, maar die ideeën versterkten vooral de bestaande shinto-ethiek, voortkomend uit de op clans gebaseerde maatschappij in het prehistorische en oude Japan. De ethiek draait om twee fundamentele en nauw verwante ideeën: het behoud van *tatemaie* (het *gezicht*) en *ie* (het *verlengd huishouden*). Om te stellen dat de Japanse ethiek op schaamte berust in plaats van schuld, is overdreven. Toch wordt er in hoge mate gelijkvormigheid afgedwongen door het gezichtsverlies (verlies van *tatemaie*) dat iemand lijdt wegens schending van een sociale code – en het gezichtsverlies raakt bijgevolg ook iemands *ie*: school, werkgever of wat voor sociale groep ook. Afhankelijk van de ernst van het gezichtsverlies volgt een boetedoening: een diepe buiging, een ceremoniële schenking of zelfs zelfmoord. (...)

Als een hele groep is gebrandmerkt, moet men collectief boete doen. Zo voelt iedere werknemer, van machinist tot conducteur, van hostess tot kaartverkoper, zich verantwoordelijk als de beroemde Japanse *shinkansen*-sneltrain te laat is en verontschuldigt iedereen zich

uitvoerig bij de passagiers. Na de boetedoening verdwijnt de schande en wordt de last opgeheven.”

Wellicht heb je dergelijke situaties al meermaals kunnen herkennen bij gebeurtenissen als de kernramp in Fukushima, de bezoeken aan het Yasukuni-schrijn, de vele verontschuldigungen als de groep te laat arriveert, ... Aan jou om door die *plichtplegingen* heen te prikken, en de ware intenties van je gesprekspartners te leren appreciëren!

Artikel VII en XVII uit de Shotoku-grondwet¹¹

Het concept vindt wellicht zijn oorsprong in de geschriften van Shotoku Taishi (574-622). Hij was de neef van prinses Suiko 推古 en lid van de machtige Soga-clan 蘇我氏. Hij fungeerde als regent van prinses Suiko tijdens haar regeerperiode als keizerin van Japan. Shotoku Taishi slaagde erin een centrale bureaucratie naar het model van de Chinese dynastieën Sui 隋 en Tang 唐 op te bouwen. In 603 introduceerde hij een *Systeem van Twaalf Hofrangen* (kan'i jūnikai 冠位十二階) en in 604 vaardigde hij een *Grondwet in Zeventien Artikelen* (Jūshichijō no Kenpō 十七條憲法) uit, een document dat bekendstaat als de eerste Japanse grondwet. Shotoku Taishi stond sterk onder de invloed van China en was eveneens een stuwende factor in de vestiging van het boeddhisme in Japan,” lezen we in Wikipedia.¹²

“VII. Iedere man dient een eigen taak te hebben en verschillende taken mogen niet door elkaar lopen. Indien geleerde mannen belast zijn met bestuurderstaken dan klinkt er lof. Indien gewetenloze mannen bestuurderstaken op zich nemen, volgt rampspoed en wanorde. Er

¹¹ Citaat uit *Sources of Japanese Tradition*, onder redactie van Tsunoda, Ryusaku, e.a. Columbia University Press, New York, 1958, blz. 50-53. Commentaar: C. Scott Littleton, p. 64-65.

¹² Als je de ooit de kans krijgt Ekō-Haus in Düsseldorf te bezoeken, wandel dan zeker door de prachtige Japanse tuin met een beeld van prins Shotoku. Ekō jaargang 37 nr 4 (of Ekō nr 143)

worden in deze wereld maar weinig mensen met kennis geboren. Zoek voor alle dingen, groot of klein, de juiste persoon en de taken zullen goed worden uitgevoerd. Wijs de taken toe aan een man met kennis van zaken; dan zal altijd alles, urgent of niet, zich als vanzelf oplossen. Zo blijft de staat voortbestaan en zullen de tempels van de aarde en van graan vrij zijn van gevaar. Daarom zochten de wijze heersers uit de Oudheid de man bij de taak en niet de taak bij de man.”

“XVII. Beslissingen over belangrijke zaken mogen niet door één persoon worden genomen. Er moeten veel mensen meepraten. Kleine zaken zijn echter van minder belang. Dan is het onnodig om een aantal mensen te consulteren. Alleen in geval van gewichtige zaken, als de kans bestaat dat het misgaat, dient men zaken in overleg met anderen te beslissen, zodat het juiste besluit wordt genomen.”

Commentaar

“Shotoku Taishi’s *Grondwet in zeventien artikelen* is waarschijnlijk het belangrijkste document in de Japanse geschiedenis, omdat het de grondslag vormt voor alle volgende uitspraken op het gebied van Japanse ethische en morele beginselen. Het uitgangspunt van de grondwet is de confuciaanse leer die de prins zo vlijtig had bestudeerd, maar ook zien we de unieke Japanse aandacht voor de vestiging en instandhouding van *wa* (*welwillende harmonie* in mens en natuur).

In Artikel VII wordt benadrukt dat bestuurderstaken moeten worden uitgevoerd door geleerde mensen en dat een hiërarchische rang, waarin de taken duidelijk begrensd zijn, noodzakelijk is. In Artikel XVII wordt gesproken van de noodzaak van gezamenlijke besluitvorming, vooral als het gaat om *gewichtige aangelegenheden*. Dit principe geldt in Japan nog steeds (...). Men zegt zelfs wel dat de grondwet van Shotoku Taishi nog steeds dienst kan doen als statuut van een modern Japans bedrijf.”

Streef ernaar het harmonieus evenwicht te behouden

“Een uiterst belangrijk oud ethos voor het Japanse geloof en gedrag is dat het individu zich onderwerpt aan de groep. Dat is tot op zeker

hoogte een erfenis uit de Chinese cultuur, maar is erg versterkt door de aanhoudende nadruk die shinto legt op voorouderverering en solidariteit aan de familie en clan (het ie-concept, zie hoger). (...) Men zegt soms dat de Japanners qua ethiek volledig afgaan op hun boeddhistisch erfgoed, maar welbeschouwd is dat niet waar. In shinto staat het begrip *wa*, *welwillende harmonie (in mens en natuur)*, centraal: wa is inherent aan de natuur en menselijke relaties, en alles wat de harmonie in de weg staat, is slecht. Dat verklaart waarom in Japan het individu ondergeschikt is aan de groep, of dat nu het gezin, de school of de werkplek is,” aldus C. Scott Littleton. “Gedrag, emoties of verlangens die wa ontregelen, zijn in beginsel slecht.”

*Handen, mond en
gedachten reinigen
vooraleer het huis
binnen te gaan...*
- Fons, 2014

Een aantal Japanse
gebruiken die
ogenschijnlijk niet
religieus lijken,
vinden toch hun
basis in shinto. Een
paar tips om je als
Westerling te

gedragen neem je best mee voor je (volgende) Japanreis: doe je schoenen uit vooraleer je een huis binnengaat, neem dagelijks aan het einde van de dag een warm bad (ofuro), spoel je handen en mond vooraleer een shinto-schrijn te betreden. Deze gebruiken zijn in feite uitdrukkingen van reiniging – om de wa niet te verstoren, en een harmonieus evenwicht in de wereld te behouden.

Terwijl een boeddhist thuis een butsudan (huisaltaar) heeft, heeft de shintoïst een kamidana (een familieheilgdom) – nogmaals om de noodzaak tot behoud van die harmonie te benadrukken.

Het onderricht aan vrouwen¹³

Naast de – voor Westerlingen – erg grote nadruk op de positie de jij en je gesprekspartner in de hiërarchie innemen, is blijkbaar ook het geslacht nog een erg determinerende factor in (het welslagen van) een onderhandeling...

“Het gedrag en temperament van de vrouw is geworteld in de negatieve kracht (yin) en daarom zijn vrouwen geneigd gevoelig, bekrompen, intolerant en afgunstig te zijn. Omdat ze dag in dag uit aan huis zijn gekluisterd, komen ze met weinig personen en zaken in contact en is hun visie nogal beperkt. Daarom zien we zelden medelijden en eerlijkheid bij vrouwen... Bovendien werd in de oude tijd een meisje, als ze tien jaar werd, toegewezen aan een leermeesteres om de deugden en taken van de vrouw te leren. Tegenwoordig zien we dat gebruik niet meer, en voor vrouwen betekent ‘studie’ enkel een beetje lezen. Het is finaal vergeten dat de cultivering van de geest de grondslag is van alle wetenschap. Vandaar dat nu de vraag rijst of wetenschap wel een vrouwenzaak is. Het is noodzakelijk dat we ons van deze waarheid ten volste bewust zijn en dat grote zorg aan het juiste onderricht aan vrouwen wordt besteed, opdat zij niet de oorzaak van huiselijke onmin en rampspoed voor de familie zullen worden.”

Commentaar

“In deze passage uit het werk van Toju Nakae (1608- 1648) pleit de auteur voor onderricht aan vrouwen, al hangt hij nog steeds het confuciaanse idee aan dat de vrouw wordt beheerst door yin, in beginsel donker en negatief, en dat ‘medelijden en eerlijkheid’ zelden zijn waar te nemen bij het vrouwelijke geslacht. Toch dringt Toju erop aan dat de geest van vrouwen wordt gecultiveerd om zo die handicaps te overwinnen. Het uiteindelijke doel is meer wa te kweken door het realiseren van een geordend en vredelievend huishouden.

¹³ Citaat uit *Toju sensei zenshu II* van Toju Nakae, geciteerd in *Sources of Japanese Tradition*, onder redactie van Tsunoda, Ryusaku, e.a. Columbia University Press, New York, 1958, blz. 380-381. Commentaar: C. Scott Littleton, p. 105.

Ondanks Toju's 17de-eeuws mannelijk chauvinisme – zijn pleidooi kan gemakkelijk als seksistisch worden opgevat – is zijn verzoek voor meer onderricht aan vrouwen evengoed een kleine stap in de richting van emancipatie. Uiteindelijk duurde het nog meer dan drie eeuwen voordat Japanse vrouwen wettelijk werden gelijkgesteld aan mannen. Sociale gelijkheid is nog steeds ver te zoeken.”

Het moet je dan ook niet verwonderen dat vrouwen in Japan (zoals in heel wat landen in Zuid- en Oost-Azië) nog heel minder rechten hebben dan vrouwen in het Westen.

*Ginkakuji, Zilveren Tempel, Kyoto, gebouwd door shogun Yoshimasa Ashikaga
- Fons, 2011*

*Schrijntje in Shirakawa-go op Shiroyama – één van de 80 000 geregistreerde Shinto-schrijnen
- Fons, 2004*

Hoe koeien hun emoties tonen...¹⁴

Je weet ondertussen wellicht al dat ik een paar blogs op het internet volg. En vandaaruit weer andere artikeltjes lees, en van daaruit weer... Ja, ook (en vooral!) op het web zijn zoveel bijdragen onderling verbonden. Eén van die artikeltjes, geschreven door Abigail Geer deed me even decennia terugdenken – toen ik nog een kind was...

Toen onze pa voor een paar weken in het hospitaal lag, maakte ma een moeilijke periode door. Begrijpelijk, met vijf opgroeiende kinderen en een grootvader in huis. 's Morgens en 's avonds de koeien melken en het vee voederen; de kook, de was en plas; zorgen dat de kinderen niets te kort komen voor school, familie-bezoeken ontvangen, ...

Op een bepaalde morgen ging ik via de stal naar buiten, en zag hoe ons ma bedroefd naar Bella, één van onze koeien, wandelde. Bella voelde aan hoe zwaar dit alles voor ons ma was. Ze legde immers haar hoofd op ons ma haar schouders – en troostte haar! Voor mij een teken dat ook koeien – hoe plomp en zwaar ze ook mogen lijken – ook gevoelens hebben, en ze nog kunnen laten blijken ook!

Daarom besloot ik dit artikeltje te vertalen en op te nemen in Ekō: immers, al te vaak gaan wij, mensen, ervan uit dat we superieur zijn aan dieren. En beseffen we niet dat ook zij gevoelens hebben. Misschien kan je voortaan eens proberen anders aan te kijken tegen die “lompe koe daar in de wei”...

Iedereen die een tijdje vertoefde in de buurt van koeien, zal je vertellen dat die dieren intelligent en emotioneel zijn, dat ze verdorie scherpzinnig kunnen zijn, en dat ze goed op de hoogte zijn van hetgeen zich rondom hen afspeelt.

Een recente studie van *World Animal Protection* bevestigde deze uitspraken, vond wetenschappelijk bewijs dat koeien inderdaad

¹⁴ bronnen: *blog van 26 november 2014*:

<http://www.care2.com/causes/how-cows-use-ears-to-show-the-world-how-they-feel.html> en *wetenschappelijk rapport (blz 40)*:

http://www.worldanimalprotection.org/sites/default/files/int_files/annual_report_2013.pdf

complexe emotionele gevoelens hebben, en dat ze hun oren gebruiken om deze aan de buitenwereld te tonen.

De emotionele complexiteit van boerderijdieren wordt vaak onderschat en misverstaan. Veel mensen geloven dat boerderijdieren dom zijn, dat ze geen gedachten kunnen hebben en dat ze niet in staat zijn gelijkaardige gevoelens te hebben als andere op het eerste gezicht meer intelligente dieren zoals katten, honden, olifanten en dolfijnen.

Er zijn twee belangrijke redenen hiervoor. Ten eerste, weinig mensen krijgen de kans deze dieren gade te slaan in hun natuurlijke omgeving waar ze vrij zijn zich uit te drukken. En ten tweede, het maakt het voor ons heel wat makkelijker ze uit te buiten en te eten als we van de veronderstelling uitgaan dat het eenvoudige wezens zijn met beperkte emoties.

Feit is dat koeien fascinerende dieren zijn met een diepgaand begrip van hetgeen zich in de wereld rondom hen afspeelt: ze zijn in staat tot hechte vriendschapsbanden en tot rouwen om geliefden, tot springen van vreugde en tot het inspelen op de emotionele toestand van wie hen verzorgt en van hun mede-koeien.

Hoe koeien communiceren via hun oren

Na meer dan 400 keer 13 koeien gedurende perioden van 15 minuten te observeren, was het *World Animal Protection* team in staat te bevestigen dat koeien hun oren gebruiken om hun gevoelens te tonen. De wetenschappers namen tijdens die studie de tijd om zachtjes het hoofd en de nek van de koeien te strelen en probeerden zo de wijzigingen en de patronen te achterhalen van de manier waarop ze hun oren bewogen. Ze noteerden hun bevindingen voor vijf minuten vóór het strelen, vijf minuten tijdens, en vijf minuten nadat het strelen was beëindigd.

Ze ontdekten dat de koeien twee onderscheiden *ontspannen* oorposities en twee *paraat* oorposities hadden, waarbij iedere positie door de koe werd benut als ze in die specifieke bui was. Als hun oren losjes naar achteren of naar beneden vielen, waren ze in *ontspannen* en gelukkig, en als hun oren naar voren of opwaarts stonden, waren de koeien heel wat alerter.

Deze bevindingen zijn een grote stap voorwaarts in de wetenschappelijke kennis omtrent het dierlijke bewustzijn. Immers, tot nu toe is slechts weinig geweten omtrent de positieve knipperlichten bij gemoedswisselingen van boerderijdieren als de koeien. Terwijl diegenen die geregeld tijd hebben kunnen doorbrengen met een koe, wellicht al dit soort subtiele signalen hebben kunnen zien en verstaan, zijn er tot nu toe nog maar heel weinig wetenschappelijke studies hieromtrent gebeurd.

Verder kijken dan ons eigen kader

We hebben nog heel wat te leren als het gaat om dieren te begrijpen. Ook de manier waarop zij hun emoties tonen is nog onontgonnen terrein, vooral wat boerderijdieren betreft.

Het is gemakkelijk om de emotionele complexiteit van andere (niet-menselijke) wezens te baseren op ons eigen kader, maar dit leidt tot een grote onderschatting van hun vermogens. Wij (mensen) zijn uitermate welbespraakt en levendig op onze eigen manier, maar dieren tonen hun emoties op een veel subtielere wijze zoals deze studie aantoont.

Deze befaamde uitspraak van Einstein ken je wellicht: “Iedereen is een genie. Maar als je een vis afreken op zijn mogelijkheid om een boom te beklimmen, zal hij zijn hele leven denken dat hij dom is.” Hetzelfde kan je zeggen omtrent het al dan niet begrijpen van de emotionele toestanden van dieren waarmee we deze planeet delen. Gewoon omdat we niet duidelijk zien welke emoties zij meemaken vergelijkbaar met de onze, zoals geluk, angst, woede of jaloezie, betekent dat nog niet dat zij dergelijke emoties niet zouden kennen.

Begrijp je dat de Boeddha ons zo vaak op het hart drukte dieren als volwaardige wezens te behandelen? Onwillekeurig denk je bij het lezen van dit artikel misschien aan de koan: “Hebben honden de boeddhanatuur?”

Trouwens, een paar weken geleden heb ik nog een reeks eksters zich zien amuseren in de hevige wind. Vanaf acht hoog heb ik genoten van hoe zij rond de veertien verdiepingen tellende building aan de andere kant van het parkje dansten en plezier hadden – op en neer, links en rechts, de ene achter de andere! Een lol dat ze hadden, en een lawaai dat ze maakten...

Vreemd en/of uniek?¹⁵

*Aansluitend op voorgaand artikeltje:
noemaals een dharmagesprek van Daniëlle Girardin...*

Het treft me steeds weer hoe we in de Leer van de Boeddha het beeld hanteren van de verbondenheid van alle wezens, en tegelijk ten volle elk wezen als een unieke en eenmalige bestaansvorm erkennen. We drukken de verbondenheid van alle wezens uit in concepten als de ‘Boeddhanatuur’, als de ‘diepe natuur van alle wezens’, zonder onderscheid. We maken de verbondenheid aanschouwelijk in metaforen, zoals het beeld van het net waarin de wezens met elkaar verbonden zijn zoals de knooppunten van de draden, en dat trilt in zijn geheel wanneer het op één plaats wordt aangeraakt. En tegelijk treft ons de vreemdheid en het radicale onderscheid van elk wezen.

Wanneer we kijken naar de bewegingen van een vleermuis, hoe ze vliegt, hoe ze onverwacht zwenkt, responsen vertonend op omgevingsfactoren die wij niet eens waarnemen, en wanneer we ons onthouden van allerlei antropomorfe projecties, dan moet het ons wel opvallen hoe vreemd dit wezen is. We weten niet wat het is een vleermuis te zijn; we weten niet wat het is een wereld te ervaren die de wereld van een vleermuis zou kunnen zijn. We kunnen natuurlijk allerlei wetenschappelijke experimenten uitvoeren en we kunnen daarin zelfs zó ver gaan dat we het wezen dat we willen begrijpen totaal vernietigen. Maar de kennis die ons dit oplevert, zal ons niet helpen te weten wat het is te ervaren zoals een (of beter: deze) vleermuis ervaart. Er blijft iets ongrijpbaars: de vreemdheid van een ander wezen.

Ik spreek hier over een vleermuis, maar we zijn omringd door zulke bestaansvormen, en zij alle zijn vreemd. Want wat kan het betekenen een wereld te ervaren die de wereld van een ander mens zou kunnen zijn? En dan heb ik het niet eens over mensen uit de verre culturen of voorbije perioden in onze geschiedenissen. Maar ook zij die we al zo lang kennen dat ze tot ons eigen bestaan zijn gaan behoren, ook zij zijn ongrijpbaar vreemd.

¹⁵ Uit *Het volstreckte vertrouwen*, een verzameling van dharmagesprekken door Daniëlle Girardin (1958-1993), uitgegeven door De Simpele Weg in 1993, blz 4-5.

Ekō jaargang 37 nr 4 (of Ekō nr 143)

Iemands gelaat kan ons vertrouwd zijn, iemands stem, iemands lichaam. Maar ook dan, wanneer we werkelijk kijken, treft ons de vreemdheid van een ander wezen. Want zelfs voor onszelf zijn we ongrijpbaar. We kunnen natuurlijk aan introspectie doen of aan psychoanalyse, en meer kennis verwerven van onze eigen diepten en een rijke woordenschat uitbouwen om alle nuances ervan te communiceren. Maar dit is niet wat ik bedoel. Want de vreemdheid die ik bedoel kan niet gekend worden, ze kan niet verward worden, ze kan enkel getoond worden, - of beter: ze toont zich steeds, in de onuitspreekbare onmiddellijkheid van mezelf en alle bestaansvormen die mijn wereld constitueren, mijn unieke verschijningswereld, voor mij, voor mij alleen.

Maar deze vreemdheid, ze scheidt ons niet, alsof we gedoemd zouden zijn tot onszelf en niets dan onszelf, zoals het eenzame ik van de existentialisten, het toevallige subject aan de rand van het Niets. Integendeel. Het is juist in deze vreemdheid dat ik onverwoordbaar de vleermuis zie in haar andersheid. Het is juist in deze vreemdheid dat de ander en ik elkaar werkelijk ontmoeten. Het is juist in deze vreemdheid dat alle wezens verbonden zijn, ongrijpbaar anders, maar onlosmakelijk verbonden.

In het christendom en in het humanisme wordt de radicale uniciteit van het individuele wezen erkend: in het christendom - tenminste voor elke mens - een persoonlijk oordeel en een persoonlijke onsterfelijkheid; in het humanisme een persoonlijke onherroepelijke dood. De uniciteit wordt hier erkend, maar ten koste van de verbondenheid. In het brahmanisme is het net andersom: alle wezens zijn één in Brahman als de ultieme zijnsgrond, maar de unieke andersheid van elk wezen wordt prijsgegeven als een illusie.

Maar in de leer van de Boeddha aanvaarden we beide: én de vergankelijke andersheid van elk wezen, én de verbondenheid van allen. En dit is voor mij de betekenis van de metafoor van het pad waarop alle wezens als mijn medegangers en ikzelf zich bevinden: elk van ons gaat zijn unieke weg, en juist hierin zijn we verbonden, en juist hierin leren we elkaar te aanvaarden, hoe vreemd de weg van een ander wezen mij ook kan toeschijnen.

Namo Amida Butsu

Het recht op leven, maar...

Net zoals het recht op leven, is er ook het recht op een waardige dood en bespaard worden van onnoemelijk lijden. Hoe we daarmee omgaan is één van de daden waarop we zullen afgetoetst worden als maatschappij, als samenleving. Het is niet omdat we niet over een delicaat thema spreken dat het daarmee verdwijnt. Lijden is, net zoals geluk, een onderdeel van het leven. Het maakt deel uit van iets waarmee we ooit allemaal zullen geconfronteerd worden: geboren worden, ziekte, ouderdom, lijden ... dood.

Net zoals we het allemaal eens zijn dat eenieder recht heeft op een **menswaardig** leven, zouden we moeten overwegen om niet langer (hetzij uit sociale, religieuze of maatschappelijke standpunten) iemand het recht te ontzeggen op een **menswaardige** dood. Lijden is geen fenomeen dat we *moeten* ondergaan, het is een aspect van het leven waar we zelf voor kiezen om het al dan niet tot het einde door te maken, bewust of onbewust. Het recht op de vrije keuze is een recht dat ontegenzeggelijk behoort tot de vrijheden die elk mens bezit, en die we ook dienen te respecteren.

Hoe wij hiermee omgaan zal in de toekomst één van de grootste uitdagingen worden voor onze samenleving, beseffende dat de dood, zij het definitief in dit leven, ook humaan kan zijn. De essentie van de Dharma is het verlichten van lijden. Dit geldt ook voor iemand die zijn einde nadert en zelfbewust kiest om niet langer dit lijden te ondergaan. Daar kunnen we als mens alleen maar respect voor hebben en er weloverwogen mee om gaan. Ook dat is een vorm van *mededogen*.

Shaku Kajo – 07/11/2014

Hairy Haiku for Ho-On-Ko

To the eight Shin priests of Düsseldorf

This is a new beginning, a fresh start. I will be brave and cheerful.
Today's first task – to overcome my guilt feelings for getting up late.
This is the world into which I chose to be born, and I accept it.
Are we not advised to say the nembutsu with joy and gratitude?
After Namo Amida Butsu I cannot do anything wrong.
Namo Amida Butsu – a feeling of wellness overcomes me.
The pressures of the outside world no longer cause bother or trouble.
Amida is aware of my poor condition and flies to my aid.
Think of enjoyable situations in the past and cherish them.
Amida vows to save everybody and everybody is me.
“Samsara” is nothing more than the normal process of birth-and-death.
'Non-duality' consists of rising above 'me' and 'the other'.
Buddhahood is the natural state of every sentient being.
Everything is perfectly all right as it is, and that includes me.
Fear of the undefined future, known as worry, is a time-waster.
Foolish, ignorant person that I am, I possess great qualities.
The important thing is to feel good at this very moment in time.
Feeling good is a deposit in the savings bank of happiness.
Mix with people who make you feel good and benefit from their goodness.
If saying nembutsu makes you feel good, why! go ahead and say it.
After trying everything under the sun Honen chose nembutsu.

Marcus Cumberlege – 04/12/2014

Düsseldorf and After (*haikuesque sketches*)

Lost in emptiness he aimlessly wanders round the temple garden.
The most important thing is to awaken the Buddha in oneself.
Absolutely nothing can resist the power of Amida's Vow.
Let your *nembutsu* be humble, sincere, devout, meaningful and true.
Shin Buddhism – a universal message of love and tolerance.
Do I love myself enough to be called Amida's true follower?
Continuous *nembutsu* practice eliminates anxiety.

On the Way Home:

Leaving the temple behind he drags his suitcase back to samsara.
Outside Starbucks café at Düsseldorf station: “Nothing can go wrong.”
I am a member of the human family – always re-member!
Everyone's all right exactly the way they are – no-one needs changing.

Back in Bruges:

Today I'll make an effort to be sweet-tempered and non-judgmental.
Grouching gets us nowhere – let me make a supreme effort to feel good.
No need to think what other people think or enjoy what they enjoy.
With resolute faith in Amida everything becomes possible
and ten times more enjoyable. Action is effortless and easy.
Powerful feelings of gratitude make the meanest task a pleasure.
Beware of negativity – it creeps in when you least expect it.
Warm with Amida's love I head forth boldly into the cold grey town.
My one *nembutsu* was strong enough to embrace the whole of Belgium.
Show your friends the life of *nembutsu* is one of joy and gratitude.
A form of detachment is the key to successful relationships.
Unbelievable winter night! I'm alive and saying *nembutsu*.

Marcus Cumberlege – 04/12/2014

Opleidingen aan het Hoger Instituut van het Boeddhisme

In 2015 bestaat de mogelijkheid om opleidingen te volgen aan het Hoger Instituut van het Boeddhisme, een initiatief van de BUB (Boeddhistische Unie van België):

Cyclus 1 - Introductie tot het Boeddhisme

Een neutrale kijk op de waaier van de verschillende boeddhistische tradities laat je toe om deze diversiteit volledig naar haar waarde te schatten. De contacten met de deelnemers zullen je begrip en waardering voor deze andere tradities bovendien doen toenemen.

Cyclus 2 - Boeddhisme en Dialoog

Recente ontwikkelingen als Verbindende Communicatie zijn volledig in lijn met het boeddhisme en bovendien waardevol en toepasbaar binnen je eigen leefwereld. Ook de dialoog binnen zowel onze eigen boeddhistische gemeenschap als met andere levensbeschouwingen, komen uitgebreid aan bod.

Cyclus 3 - Boeddhisme en Maatschappij

Wellicht ben je je bewust dat ons maatschappijmodel niet strookt met onze boeddhistische waarden. Maar is er een alternatief? Een heldere boeddhistische visie op onze maatschappij is wellicht een eerste stap naar een betere wereld.

Cyclus 4 - Boeddhistische Consulent in het Gevangeniswezen

Heb je interesse in vrijwilligerswerk met gedetineerden? Deze opleiding geeft je de kans om de wereld van de gevangene te betreden.

Cyclus 5 - Boeddhistische Consulent in de Zorgsector

Voor hen die zich vanuit een boeddhistische visie als vrijwilliger willen inzetten in palliatieve zorgen of zich uit interesse zich willen verdiepen in een boeddhistische aanpak binnen de zorgsector.

De opleidingen kunnen in hun geheel gevolgd worden of naar eigen inzicht worden samengesteld door te kiezen uit een waaier van verschillende modules. De lessen worden gegeven door zeer deskundige docenten uit binnen- en buitenland waarvan de meesten zich kunnen laten voorstaan op een jarenlange boeddhistische beoefening.

Periode: van januari 2015 tot oktober 2015

Prijs: € 499,00 (cyclus 1, 2, 4 en 5)

€ 399,00 (cyclus 3 - Boeddhisme en Maatschappij)

Voor meer informatie: <http://buddhism.be/nl/opleidingen>

南
無
阿
彌
陀
佛

Nieuws uit de sangha

☸ Ook in onze sangha kan je in 2015 heel wat cursussen volgen op zaterdagvoormiddagen van 10 tot 12:30 uur. We hebben weer getracht een variatie aan topics aan te bieden. Trouw aan onze open geest hebben we nogmaals verscheidene lesgevers uit andere sangha's aangetrokken: we willen hen hierbij van harte bedanken. Een primeur is wel dat de contacten, de kalender en het verzamelen van de teksten voor de cursusfolder door een van onze jongste leden, Benny, zijn gebeurd: merci! Een uitgebreide folder volgt na nieuwjaar. Je kan echter nu al inschrijven...

☸ Overzicht **cursussen** eerste halfjaar 2015:

- 1 A1 - Introductie boeddhisme, *Rob Van Gelder*, 4 zaterdagen: 24 en 31/01, 07 en 14/02/2015 (€ 28)
- 2 A4 - Zenboeddhisme, *Luc De Winter*, za. 28/02 (€ 8)
- 3 C3 - Zen Tangle workshop, *Francine Huygen*, za.07/03 (€ 8)
- 4 A7 - Geëngageerd boeddhisme, *Marleen Janssens*, zaterdag: 14/03 (€ 8)
- 5 B6 - Je eigen pad in vertrouwen, *Fons Martens*, za. 21/03 (€ 8)
- 6 A4 - Kong-ans (Japans: koans), *Koen Vermeulen*, za. 28/03 (€ 8)
- 7 B7 - Dag in, dag uit, vanuit Shin-perspectief, *Marc Horemans*, za. 25/04 (€ 8)

A **Jikōji Open Deur 2015:**

- donderdag 30/04 tot en met zondag 03/05
- 8 C3 - Haiku-workshop, deel 1, *Marcus Cumberlege*, za. 23/05 (€ 8)
 - 9 A6 - Sleutels en Poorten - kaartlezen op de boeddha-weg, *Shaku Jinsen*, za. 30/05 (€ 8)
 - 10 B7 - Jezus, zijn tijd, en boeddhistisch India, *Sven Vanderbiest*, 2 zaterdagen: 03 en 10/06 (€ 15)

B **Ekō-Haus** 30 jaar, Düsseldorf (Duitsland): vrijdag 03/07/2015

☸ Op zaterdag 14 september 2014 namen we nogmaals deel aan **Berchem Bruist**. Ook al was de voormiddag kalmer, nadien hebben we diverse interessante contacten met mede-standhouders en heel wat bezoekers kunnen hebben. Zie straks maar bij de deelnemers aan onze Open Deur 2015...

✿ We namen we op zondag 12/10/2014 deel aan het Ehipassiko-initiatief: **Boeddhistisch Filmfestival** in de Roma. Terwijl het oorspronkelijk de bedoeling was dat onze sangha de (enige) bezigheid voor kinderen & jongeren zou organiseren, bleken ook diverse mama's en een paar papa's geïnteresseerd. Sommige gezinnetjes bleven wel twee tot drie uren tangelen, origamiën of mandalaen (voilà: een paar nieuwe werk-woorden als cadeau...). We hebben een paar tientallen deelnemers kunnen bereiken. Ook de verkoop van boeken is dit keer aardig gelukt. Bedankt, Benny, Véronique, Francine, Caroline en Jeannine.

Sfeerbeeld tijdens onze workshops bij het Boeddhistisch Filmfestival in de Roma op 12/10/2014

✿ Op zondag 16/11/2014, tijdens Hō-on-kō, heeft Heidi deelgenomen aan de ceremonie van Drievoudige Toevlucht (**kieshiki**): bravo!

✿ Het Jodo Shinshu Center start op 1 maart 2015 nogmaals een **Jōdo-Shinshū Correspondence Course**. De cursus is gespreid over 4 semesters en behandelt een semester diverse topics uit het algemeen boeddhisme, dan twee semesters topics uit Jōdo-Shinshū en tijdens het 4de semester de geschiedenis van Jōdo-Shinshū. Er kunnen maximaal 15 cursisten (wereldwijd!) deelnemen; online inschrijving vóór 15 februari 2015: <http://jscc.cbe-bca.org> We hebben het vroegere cursusmateriaal beschikbaar, indien je het eens wil inkijken.

✿ Graag nog wat extra helpende handen, tips en ideeën bij onze **eerste infoavond** i.v.m. de tempel jikoji en de activiteiten van onze vzw: do. 23/01/2015 om 20 uur... Bedankt!

❁ Noteer alvast in je agenda: jikōji houdt zijn **vierde Open Deur**:

Open Deur 2015
van **donderdag 30 april 2015** (*vernissage*)
tot en met **zondag 3 mei 2015** (*finissage*).

- donderdag 30/04/2015 ('s morgens):
bezoek van 30 à 40 oud-collega's van mijn hogeschool
- donderdag 30/04/2015, 's avonds: vernissage
- vrijdag 01, zaterdag 02 en zondag 03/05/2015:
tentoonstelling, voordrachten, workshops, ceremonies
- zondag 03/05/2015: *finissage*.

Het belooft een heel gevarieerde reeks aan activiteiten te worden. We hopen met dit initiatief toch weer heel wat meer geïnteresseerden over de vloer te krijgen – zodanig dat zij de gelegenheid krijgen om in contact te komen met de raadgevingen van de Boeddha.

Bedankt, Greta, voor de contacten, de planning en organisatie! Hulp van andere sanghaleden is uiteraard welkom (en nodig...)

Rooster der bijeenkomsten – winter 2014-2015

Iedere dinsdag van de week komen we samen in de tempel:

20.00 u.: iedereen is welkom voor het **dharmagesprek**

19.30 u.: indien je interesse hebt, kan je ook deelnemen aan de **ceremonie**

Als onderwerp van het **dharmagesprek om 20 uur** voorzien we afwisselend een thema dat past binnen een van de 3 groepen onderwerpen die ook de basis vormen van de driedeling binnen onze bibliotheek: **A** (algemeen boeddhisme), **B** (Jōdo-Shinshū) of **C** (raakpunten).

We voorzien iedere maand een onderwerp uit de drie groepen. Hierbij trachten we ook telkens – voor zover het tijdsbestek het toelaat – de leer te *hertalen* naar de realiteit van hier en nu. En we voorzien alvast ook voldoende ruimte voor inbreng van de deelnemers.

Voel je dus welkom!

	thema tijdens 1ste/2de/... dinsdag van de maand
1ste	A - algemeen thema uit de boeddhistische leer
2de	B - thema uit Jōdo-Shinshū (<i>basisteksten, chantings, ceremonie</i>)
3de	C - Raakpunten
4de	Gast spreker en/of Vragen & antwoorden
5de	Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?

2014

- za 13/12 10 u. *cursus* C6 - **Hoe kijkt boeddhisme naar de dood?** - 2/2
 ma 15/12 deelname aan herdenkingsdienst voor Friedrich Fenzl in
 Buddhistisches Zentrum, Salzburg
 di 16/12 20 u. C5 - Bringing India & Pakistan Together
 di 23/12 20 u. Gast spreker en/of Vragen & antwoorden
 zo 28/12 10 u. **Joya-E** - Afscheid van het jaar
 di 30/12 20 u. Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?

2015

- do 23/01 20 u. **info-avond 1** i.v.m. tempel jikoji & activiteiten vzw
 di 06/01 20 u. A1 - Geven is de beste communicatie
 do 08/01 19:30 **meditatie**-sessie o.l.v. Sven
 di 13/01 20 u. B2 - Bespreking **Ryōgemon** - Jōdo-Shinshū Basisprincipes
 za 17/01 10-18 deelname aan **boekenmarkt**: FVG, Bist 164 Wilrijk
 di 20/01 20 u. C4 - Symboliek in de Chinese Kunst - bib C4 nr 136
 za 24/01 10 u. *cursus* A1 - **Introductie boeddhisme - 1/4**
 di 27/01 20 u. Gast spreker en/of Vragen & antwoorden
 za 31/01 10 u. *cursus* A1 - **Introductie boeddhisme - 2/4**
 zo 01/02 10 u. **Nehan-E** - Gedachtenis van Boeddha Gautama's
 parinirvāna: intreden in het nirvāna - overlijden (15/02)
 zo 01/02 12 u. hapje voor deelnemers
 zo 01/02 13:30 Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw (oprichting:
 15/12/1983) Jaarlijkse Statutaire **Algemene Vergadering**
 - *werkjaar 38*

- di 03/02 20 u. A1 - Boeddha en de Twee Koningen
 za 07/02 10 u. *cursus* A1 - **Introductie boeddhisme - 3/4**
 di 10/02 20 u. B6 - One-Moment Meditation-How to Meditate in a Moment
 do 12/02 19:30 **meditatie**-sessie o.l.v. Sven
 za 14/02 10 u. *cursus* A1 - **Introductie boeddhisme - 4/4**
 di 17/02 20 u. C6 - Consuminderen i.p.v. consumeren
 di 24/02 20 u. Gastspreker en/of Vragen & antwoorden
 vr 27/02 10-19 deelname aan **Koffiestop** (Broederlijk Delen)
 za 28/02 10 u. *cursus* A4 - **Inleiding Zenboeddhisme**
 di 03/03 20 u. A3 - Symboliek van de lotus
 za 07/03 10 u. *workshop* C3 - **Zen Tangles**
 di 10/03 20 u. B1 – Bespreking **Hanamatsuri**
 do 12/03 19:30 **meditatie**-sessie o.l.v. Sven
 za 14/03 10 u. *cursus* A7 - **Geëngageerd boeddhisme** (Thich Nhat Hanh)
 di 17/03 20 u. C1 - 4 jaar na de drievoudige ramp in Japan, 11/03/2011: aardbeving, tsunami, kernramp
 za 21/03 10 u. *cursus* B6 - Je eigen pad in vertrouwen
 zo 22/03 10 u. **Ō-Higan** - Lentedevotieperiode (18-23/03) ook Pāramitā-feest genoemd
 di 24/03 20 u. Gastspreker en/of Vragen & antwoorden
 za 28/03 10 u. *cursus* A4 - **Kong-ans** (koans, Koreaanse Kwan Um Zenschool)
 di 31/03 20 u. Evaluatie: Hoe kunnen we verder op het pad?

Tijdens de **ceremonie (dinsdag om 19:30 uur, zondag om 10 uur)** wordt volgende hymne gereciteerd:

	dec	jan	feb	mrt
<i>Shoshinge</i>	07, 28 (zo.)		01 (zo.)	22 (zo.)
Sambutsuge	23	20	17	17
Juseige	02, 30	27	24	24
Amidakyo	09	06	03	03, 31
Junirai	16	13	10	10
Kisamboge				

In principe is er eveneens iedere zaterdag tussen 13 en 18 uur permanentie in de tempel – een seintje vooraf geeft je zekerheid... Wees welkom voor een babbel, een vraag en/of een antwoord!

JIKŌJI
慈光寺

Tempel van het Licht van Mededogen
Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw

Pretoriastraat 68 - B-2600 Antwerpen (Belgium)
tel. +32 (0)475 62 78 36
www.jikoji.com ☎ info@jikoji.com

Verantwoordelijk uitgever
Rev. Daijō Fons Martens

ISSN 1370-0243 - *Overname toegelaten mits
bronvermelding en bewijsexemplaar*

*Fiere mama, dochter en zoon: ze namen alle drie deel aan de origami- en de zen-tangle workshops tijdens het **Boeddhistische filmfestival** in de Roma op 12/10/2014*

Werkten mee aan dit nummer

Benny Sterckx, Chewang Palden Bhutia,
Daniëlle Girardin, Francine Huygen, Friedrich
Fenzl, Jörg Pyl, Marc Horemans, Marcus
Cumberlege, Mark Stap, Rika Van Tichelen

Drukkerij Copymatic - 2600 Berchem